

6. Чайченко Н.Н. Формування у школярів теоретичних знань з хімії: психолого-педагогічний аспект. – Суми: ВВП «Мрія – 1»ЛТД, 1997 – 155с.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ІСТОРИЗМУ ПРИ ВИКЛАДАННІ ХІМІЇ В СЕРЕДНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Климчук А.О., Мацієвський О.Е. (Житомир)

Принцип історизму, висунутий засновником методики навчання хімії В.Н. Верховським, як відомо, поки що ніким не спростований [1]. І якщо цей принцип послідовно і систематично буде застосовуватись у викладанні хімії, то це сприятиме успішній реалізації як освітніх і виховних цілей, так і цілей розвитку школярів.

Метою нашого дослідження було вивчення того, як використовується історичний матеріал на уроках і позакласній роботі з хімії. Нас цікавили також можливості поліпшення підготовки майбутніх вчителів хімії до роботи з реалізації принципу історизму. Нами використовувались матеріали педагогічних спостережень викладачів і студентів Житомирського університету під час педагогічної практики і анкетування. В ході дослідження встановлено: історичний матеріал ще не займає належного місця у навчальному процесі з хімії. Майже всі опитані вчителі стверджують, що вони звертаються до нього в класній і позакласній роботі рідко. Такий стан справ спричинений в значній мірі тим, що у вищих педагогічних закладах в роботі викладачів мало уваги приділяється питанням історії хімії.

На запитання «Чи вчили вас у педуніверситеті використовувати матеріали з історії хімії у навчально-виховній роботі?» майже всі вчителі відповіли, що не вчили. Під час індивідуальних бесід з вчителями хімії нами виявлено: деяким із них притаманні помилкові погляди, які зводяться в основному або до недооцінки, або до переоцінки значення історичного матеріалу в змісті шкільного курсу хімії.

Які можливості щодо подолання зазначених вище недоліків у підготовці майбутніх вчителів існують у педуніверситетах?

Насамперед це посилення історичної спрямованості у викладанні хімічних дисциплін і основ сучасного хімічного виробництва. Викладачі даних дисциплін можуть і повинні на лекціях і лабораторно-семінарських заняттях забезпечити реалізацію принципу історизму.

Майбутньому вчителю-хіміку ще в стінах вищого навчального закладу необхідно дати мінімум знань з історії хімії, формувати вміння використовувати їх під час викладання хімії. Цьому сприятиме спецкурс «Історія хімії і хімічної освіти», а також курс методики викладання хімії і спецкурс «Позакласна робота з хімії». Доцільно, щоб студенти моделювали уроки різних типів або їх фрагменти, в тому числі і уроки, які насичені історичним змістом. (Наприклад, узагальнюючий урок з теми «Теорія електролітичної дисоціації» можна провести та таким планом: розчини в природі, передумови виникнення теорії її основні положення (хронологія відкриттів, які передували відкриттю ТЕД), розвиток ідей ТЕД (І.А. Кабуков, В.А. Кістяківський та ін.), С. Арреніус – засновник ТЕД, значення теорії С. Арреніуса. Однією із форм цього уроку може бути лекція з включенням інформаційних хвилин) [2].

Історія хімії дає багато матеріалу для організації і проведення різнома-

нітних позакласних заходів, що, на жаль, як показують результати дослідження, використовуються недостатньо в школах Житомирської області. Але саме такі заходи, процес підготовки до них пробуджують в учнів глибокий інтерес до хімії, стимулюють формування цілого комплексу духовних цінностей. Тому в рамках спецкурсу «Позакласна робота з хімії» можна запропонувати студентам промоделювати весь процес від вибору теми і пошуків матеріалу для позакласного заходу до його аналізу.

Під час проходження педагогічної практики методистам слід звертати увагу студентів на те, як використовують історичний матеріал у своїй роботі досвідчені вчителі. Важливо своєчасно помітити і оцінити використання його студентами на уроках і позакласних заходах з хімії.

Цілеспрямоване педагогічне чітке втілення в практику роботи кафедри хімії комплексу заходів, які спрямовані на забезпечення історичного підходу до викладання хімічних дисциплін і основ сучасного хімічного виробництва, на освоєння студентами методичних основ діяльності вчителя хімії щодо реалізації принципу історизму, як ми вважаємо, значно підвищить якість підготовки майбутнього вчителя до творчої діяльності в сучасній школі, сприятиме всебічному розвитку його особистості.

Література

1. Гаркунов В.П., Телешов С.В. Менделеевское направление в развитии методики обучения химии // Сборник «Совершенствование химической и методической подготовки будущего учителя химии средней и профессиональной школы». – Л.: ЛГПИ им. А. И. Герцена, 1989. – С. 142-150.
2. Реализация принципов дидактики в процессе обучения химии (Методические рекомендации для учителей средних школ и преподавателей ПТУ. – Л.: ЛГПИ им. А.И. Герцена, 1987. – С. 11-15.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕМПАТІЇ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ БІОЛОГІЇ

Коваленко О.Г. (Полтава)

Робота вчителя – один із найскладніших видів людської діяльності. Її ефективне здійснення потребує не лише оперування широкими й різнобічними професійними знаннями та вміннями, а й вимагає наявності певних психологічних якостей. Проблема визначення професійно значимих якостей педагога є досить актуальною, оскільки компоненти, що характеризують його особистість, забезпечують ефективне виконання ним професійних функцій.

Однією із професійно важливих якостей вчителя, зокрема вчителя біології, є емпатія, емпатійність. У вітчизняній психології емпатію розглядають як особливу здатність суб'єкта до відображення емоційних переживань і внутрішнього світу іншої людини, що дозволяє партнерам досягати взаємоузгодженої позицій, взаємопорозуміння, обирати у відповідності з цим спільні засоби само- і взаєморегуляції у процесі міжособистісної взаємодії (С.Д. Максименко, Т.В. Васишина) [2].

Емпатія впливає на комунікативну здатність людини: її високий рівень взаємопов'язаний з рівнем розвитку індивідуально-особистісних якостей та визначає спрямованість особистості у спілкуванні, сприяє розвитку емоційної сфери людини. Тому підвищуючи рівень емпатії можна впливати на форму-